

Obrazloženje Žirija *Nagrade Ranko Radović* za 2016. godinu u kategoriji Kritičko-teorijski tekstovi o arhitekturi, urbanizmu i gradu

Žiri *Nagrade Ranko Radović* u kategoriji Kritičko-teorijski tekstovi o arhitekturi, urbanizmu i gradu za 2016. godinu pregledao je 9 pristiglih prijava odnosno radova. Osim nagrađenog, članovi Žirija izdvajaju i pohvaljuju specifične kvalitete još dva rada.

Rad naslovljen ***The Report – Vienna Biennale 2049***, autora okupljenih oko grupe Stealth unlimited (Ana Đokić, Marc Neelne, Paul Currion, Stefan Gruber), odlikuje posve nekonvencionalni pristup. Reč je o svojevrsnom umetničkom eksperimentu koji se bavi vizijama i praksama različitih socijalnih aktera koje na različite načine utiču na oblikovanje fizičkog i društvenog prostora grada, sa posebnim akcentom na vaninstitucionalne inicijative civilnog društva, i njihov doprinos diverzifikaciji razvojnih modaliteta, koje, ne retko, dovode u pitanje dominantno tehnološku racionalnost planerskih institucija i gradske uprave. Konzistentno izvedenim, kreativim istraživačkim postupkom urbani fenomeni iz prošlosti suočeni su sa aktuelnim dešavajima (primena koncepta „pametnog grada“), što tvori svojevrsnu aletrnativnu urbanu istoriju Beča, u kojoj se prelamaju pitanja klasne borbe, socijalne jednakosti, 'prava na grad', i koja pokreće nedoumice vezane za buduće strategije razvoja grada.

Premda se ovaj rad ne bavi direktno zbivanjima u Srbiji (za razliku od mnogih drugih projekata i društvenih inicijativa grupe Stealth), smatramo da je ovaj projekat veoma inspirativan i informativan kako za istraživače grada, tako i za političke i društvene aktiviste, koji se u Srbiji suočavaju sa socio-ekonomskom i prostornom transformacijom naših gradova. Ipak, za kategoriju kritičko-teorijskih tekstova inkorporacija sadržaja ovog rada u format umetničke manifestacije (Bečko bijenale umetnost) jeste i njegovo osnovno ograničenje.

Monografiju ***Ekspresionizam u srpskoj arhitekturi***, autora Đorđa Alfirevića, odlikuje izrazita studioznost u pristupu odabranoj temi, izboru i obradi relevante literature. Nastala na osnovu doktorske disertacije, knjiga ima jasno postavljenu tezu koju teži da dokaže: da ekspresionizam predstavlja temeljni princip i jednu od ključnih stvaralačkih tendencija u arhitekturi XX veka u Srbiji. U tom cilju problematizuju se različita tumačenja pojma ekspresionizam, kao i odnos ovog sa graničnim pojmovima ekspresije i ekspresivnosti. Nakon toga, autor daje kritičku procenu odabranih arhitektonskih objekata, hronološkim redom kojim su realizovani, od formiranja moderne srpske države pa do današnjih dana.

Opšta je ocena Žirija da ova studija predstavlja vredan doprinos istraživanju fenomena arhitektonske ekspresije i uticaja ekspresionizma na arhitektonsku kulturu u Srbiji. Zahvaljujući opsežnoj pojmovnoj analizi, koja je obuhvatila relevantne teorijske pristupe, ona postaje nezaobilazno referentno štivo drugim istraživačima ekspresije i ekspresionizma u arhitekturi. Ipak, članovi Žirija smatraju da autor nije uspeo da razreši terminološku konfuziju koja postoji oko pojma 'ekspresionizam u arhitekturi', kao i da odabir analiziranih primera nameće metodološku dilemu da li se ekspresionizam u srpskoj arhitekturi odnosi na projekte realizovane na teritoriji države Srbije, koja se menjala od sredine XIX veka do danas, ili na realizovane radove srpskih arhitekata (van teritorije Srbije u datom vremenskom periodu, dakle, nastale u drugačijem socio-kulturnom kontekstu).

Najzad, većinom glasova Žiri je odlučio da *Nagradu Ranko Radović* za 2016. godinu dodeli monografiji **Branko Kincl**, autorskog tima koji čine arhitekti Zlatko Karač, Alen Žunić i Toni Bešlić, kao i istoričari umetnosti Iva Körbler i Hela Vukadin Doronjga.

Ova knjiga predstavlja primer celovito i dinamički koncipirane analize profesionalnog rada jednog arhitekta, kojom se, ujedno, dokumentuju značajne tendencije i dometi razvoja savremene hrvatske arhitekture. Koncipirana kao zbir tekstova šest autora, koji primenjuju različite analitičke perspektive (biografska, hronologija projekata, tipologija projekata, itd.), ova monografija nudi posve diverzifikovane percepcije Kinclovog stvaralaštva. Tako postavljena analiza kumulativno otkriva specifičnosti autorovog načina razmišljanja odnosno razumevanja procesa projektovanja, koje krase izuzetno uvažavanje fizičkih i socio-ekonomskih aspekata konteksta u kome stvara. Posebno je značajno poglavlje posvećeno pisanim stručnim i naučnim radovima, kojim je uspešno uspostavljena veza između teorijskog i praktičnog rada Branka Kincla. Izuzetan doprinos dinamičnom doživljaju profesionalnog opusa ovog autora daje visoko estetizovani dizajn monografije, uz veliki izbor odlično probranih ilustrativnih primera – od fotografija preko 3D crteža do planova, koji upotpunjavaju izrazitu sadržajnost knjige.

Primenjenim analitičkim pristupom i načinom prezentacije ova monografija postavlja nove standarde u istraživanjima opusa i značaja pojedinačnih autora za nacionalnu arhitektonsko-urbanističku kulturu, koji su teško dostižni u malim nacionalnim okvirima. Stoga je ova monografija vredna nagrade i kao poduhvat koji pokazuje da je, i u takvim sredinama, uz visok nivo ambicioznosti i ozbiljnosti, moguće pomerati granice kako u istraživačkom tako i u produkcijskom smislu.

Čestitamo dobitnicima i zahvaljujemo se Odboru za dodelu *Nagrade Ranko Radović* na ukazanom poverenju u procesu žiriranja.

U Beogradu, 15.12.2016.

Članovi žirija

prof. dr Mina Petrović, dipl. sociolog, predsednica Žirija

prof. dr Jelena Atanacković Jeličić, dipl. inž. arh.

dr Irena Šentevska, dipl. inž. arh.

dr Marina Pavlović, dipl. inž. arh.

Vladimir Mitrović, dipl. ist. um.